

Теоретичні передумови підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів медіаосвітніх умінь

Theoretical Prerequisites for Training Future Primary School Teachers to Form Students' Media Educational Skills

Альона Плугіна¹

Alona Pluhina

¹ *Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University*

24 Kyievo-Moskovska Street, Hlukhiv, 41400, Ukraine

DOI: [10.22178/pos.70-4](https://doi.org/10.22178/pos.70-4)

LCC Subject Category:
LB1775-1785

Received 10.04.2021

Accepted 28.05.2021

Published online 31.05.2021

Corresponding Author:
alenaplughina@gmail.com

© 2021 The Author. This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 License

Анотація. У статті обґрунтовано теоретичні передумови підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів медіаосвітніх умінь. Розвиток новітніх технологій зумовлює потребу в умінні керувати інформацією, вибираючи з великого потоку головне із мінімальними затратами часу. Цифровізація суспільства вимагає від людини вміння правильно працювати з медіаресурсами. Масивні інформаційні потоки охоплюють усі сфери життєдіяльності людини і головна складність полягає не в тому, щоб отримати певну інформацію, а в тому, щоб визначити, яка саме інформація потрібна. Оскільки, велика кількість нинішніх медіа не перевіряє достовірність даних, що оприлюднюються, поширюються маніпулятивні технології.

Наразі метою діяльності закладів вищої освіти є підготовка освіченого фахівця, зорієнтованого на навчання протягом усього життя, а також його постійний особистісний та професійний розвиток. Для того щоб учителі мали змогу формувати в учнів медіаосвітні уміння їм самим потрібно бути медіакомпетентними. Медіакомпетентність впливає на рівень професійної компетентності студентів, забезпечує розвиток у них критичного й аналітичного мислення. Педагогічні заклади вищої освіти покликані забезпечити високий рівень професійних медіазнань та медіавмінь майбутніх учителів, сформувати творчу особистість сучасного педагога, здатного до дослідницької та інноваційної діяльності.

У закладах вищої освіти України виявлено низку проблем пов'язаних із недостатньою зорієнтованістю освітнього процесу на професійну підготовку майбутніх учителів до формування в учнів медіаосвітніх умінь, а саме: слабка мотивація студентів до набуття медіаосвітніх знань; епізодичність застосування медіаосвітніх технологій в освітньому процесі; відсутність у майбутніх учителів інтересу до підвищення власного рівня медіакомпетентності; недостатній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями, пов'язаними з ефективним застосуванням медіаосвітніх засобів, їх дидактичними можливостями та функціями; відсутність у майбутніх учителів прагнення вдосконалювати свої знання та вміння шляхом застосування медіаосвітніх технологій.

Ключові слова: майбутні вчителі початкової школи; медіакомпетентність; медіаосвіта; медіаосвітні уміння; медіатехнології.

Abstract. The article substantiates the theoretical prerequisites for training future primary school teachers to form students' media educational skills. The development of new technologies necessitates managing information, choosing the primary information from a large flow within minimal time. The digitalization of society requires a person to be able to work correctly with media resources. Massive information flow covers all areas of human life, and the main difficulty is not to obtain specific information but to determine which information is needed. Because many current

media do not verify the authenticity of the data published, manipulative technologies are spreading.

Currently, the purpose of higher educational establishments is to train an educated specialist, who should be focused on lifelong learning and his or her ongoing personal and professional development. To be able to develop students' media educational skills, teachers themselves need to be media-competent. Media competence affects students' professional competence and ensures the development of critical and analytical thinking. Pedagogical institutions of higher education are designed to provide future teachers with a high level of professional media knowledge and media skills to form a creative personality of a modern teacher, capable of research and innovation.

In higher educational establishments of Ukraine, there have been revealed a number of problems related to the lack of orientation of the educational process on the professional training of future teachers to form media educational skills of students, namely: weak motivation of students to acquire media academic knowledge; episodic application of media educational technologies in the educational process; lack of future teachers' interest in improving their level of media competence; insufficient level of theoretical knowledge and practical skills, associated with the effective use of media education, their didactic capabilities and functions; future teachers do not have the desire to improve their knowledge and skills through the use of media education technologies.

Keywords: future primary school teachers; media competence; media education; media educational skills; media technologies.

ВСТУП

Аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури з проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи формування в учнів медіаосвітніх умінь, а також формування медіакомпетентності студентів дав можливість дійти висновку, що в сучасних умовах освіти в Україні виникає потреба у підготовці фахівців нового покоління, а саме компетентних педагогів, готових до медіаосвітньої професійної діяльності.

Оскільки сьогодні неможливе навчання майбутніх учителів початкової школи без застосування в освітньому процесі засобів масової інформації та комунікації, то нагальною є практична потреба в підготовці майбутніх учителів до формування в учнів медіаосвітніх умінь як вагомого фактору, що позначається на рівнях їхньої професійної компетентності. Ураховуючи, що показником здатності фахівця будь-якої професії до певного виду діяльності на сьогодні визнано компетентність, то в аспекті впровадження медіа в освіту, саме медіакомпетентність майбутніх учителів має бути ключовим поняттям в освітній діяльності.

Важливим кроком у реформуванні освітньої галузі, зокрема вищої педагогічної освіти, стало ухвалення Законів України «Про вищу

освіту», «Про освіту», «Про загальну середню освіту»; указу Президента України «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року»; «Концепції «Нова українська школа», «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018 р.); «Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (2016 р.); «Професійного стандарту «Вчитель початкових класів загальної середньої освіти» (2018 р.), «Державного стандарту початкової освіти» (2018 р.), «Положення про сертифікацію педагогічних працівників» (2018 р.), де сформульовано якісно нові вимоги до освітньої діяльності закладів освіти, окреслено пріоритетні напрями оновлення системи вищої педагогічної освіти, стратегічні завдання нової української школи. Важливе значення мають міжнародні документи «Середньострокові стратегії ЮНЕСКО на 2014 – 2021 рр.» (2014 р.), освітня програма «ERASMUS+» (2014–2020 рр.), «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (2015 р.) та ін.

Проблемою формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи займалися О. Федоров [6], Р. Кьюбі [12], М. Маклюен [13], Г. Онкович [16], Л. Найдьюнова [14], В. Різун [19]; інтеграції медіаосвіти в

професійну підготовку майбутніх педагогів (Ю. Казаков [9], Н. Рижих [20], Н. Шубенко [21] та ін.). Накопичено значний досвід підготовки фахівців із застосуванням технологій медіаосвіти (І. Жилавська [24], Н. Кирилова [10], І. Фатєєва [4], І. Хижняк [8], І. Челишева [2] та ін.).

Ураховуючи зазначене вище, виникає необхідність забезпечення належного рівня підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів медіаосвітніх умінь.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Нинішнє суспільство, яке ще можна назвати інформаційним або суспільством знань, вимагає нових знань, умінь, навиків та здатностей, породжує проблему підготовки людини до життя в інформаційному суспільстві.

Україна сьогодні поступово переходить до інформаційного суспільства, де інформація використовується як стратегічний ресурс. Виникає потреба у створенні такої освітньої системи, що буде орієнтуватися на виклики інформаційного суспільства, яка формує систему цінностей і пріоритетів для використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні особистості.

Важливою умовою модернізації освіти є професійне удосконалення педагогічних працівників. Головну роль у модернізації відіграють медіатехнології, що застосовуються у освітньому процесі. Розповсюдження зазначених технологій викликало ряд суперечностей, з якими можуть стикатися майбутні учителі початкових класів.

Не викликає сумнівів, що запровадження медіатехнологій у навчання спрямоване на покращення якості освіти. Оволодівши необхідними знаннями, вміннями та навичками, учителі зможуть застосовувати їх для удосконалення методів та прийомів роботи засобами мультимедіа та інтернету на уроках у початковій школі.

Кожен учитель та учень для реалізації себе в сучасному суспільстві як особистості повинні мати сформовану інформаційну культуру, тому що вона є важливим фактором успішної професійної діяльності та захищеності людини в суспільстві.

Поняття «підготовка» збагачує термін «готовність». Під підготовкою варто розуміти процес, що відбувається в часі та просторі проводиться в освітніх закладах за заздалегідь затвердженими програмами. Здатності особистості до певної діяльності визначається поняттям «готовність».

У дослідженнях педагогів існують різні підходи до визначення поняття «підготовка». Деякі вчені ототожнюють дане поняття з готовністю до професійної діяльності, інші вважають, що підготовка включає в себе формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності [5, с. 191].

Під впливом інформаційних технологій сьогодні знаходиться майже кожна людина, вона є активним споживачем медіаконтенту (вербальні та аудіовізуальні форми – аудіо, текст, відео, зображення, анімація, інтернет тощо), що впливає на свідомість особистості, формують її світогляд, культурні та життєві цінності. Необхідно вміти грамотно працювати з інформацією, застосування медіа дає можливість людині бути обізнаною в усіх сферах життя. Навики орієнтуватися в інформаційних потоках формує медіаосвіта.

Упровадження різноманітних медіа в освітній процес може бути тільки за умови професійно підготовленого педагога, який володіє достатнім рівнем знань і вмінь використання медіа у своїй діяльності. Використання елементів медіа в освітньому процесі потребує появи нової формації педагогів, здатних якісно реалізувати на практиці можливості інноваційних технологій і впровадити їх у навчання.

Медіаграмотність відображає вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і правильно тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуального імітування, тобто розуміти реальність сконструйовану медіаджерелами. Бути медіаграмотним означає володіти інформацією і критичним розумінням природи, техніки і впливу мас-медіа, разом з тим маючи навики самостійно створювати медіапродукцію [17, с. 429–430].

Цілі медіаосвіти було сформульовано в загальному вигляді Л. Зазнобіною в «Стандарті медіаосвіти, інтегрованої в гуманітарні та природничі дисципліни початкової, загальної і середньої загальної освіти» [22]:

- навчання сприйманню і переробленню інформації, що передається каналами ЗМІ;

- розвиток критичного мислення, уміння розуміти прихований зміст того чи іншого повідомлення, протистояти маніпулюванню свідомістю індивіда з боку ЗМІ;

- включення позашкільної інформації в контекст загальної базової освіти, в систему предметних галузей знань та умінь, що формуються;

- формування уміння знаходити, приймати та передавати необхідну інформацію, у тому числі з використанням різного технічного інструментарію (модеми, комп'ютери, факси тощо).

Педагоги та дослідники різних країн світу підкреслюють особливу потребу в медіаосвіті. Згідно їх вимог, медіаграмотний педагог повинен:

- стимулювати та заохочувати студентів ставити обґрунтовані проблемні питання, зо стосуються медіа;

- у викладанні застосовувати дослідницьку методичку, коли студенти зможуть самостійно знаходити інформацію, щоб відповісти на запитання, застосовувати отримані знання в нових сферах;

- допомагати учням розвивати здатність використовувати різноманітність первинних джерел інформації, щоб дослідити певні проблеми і зробити висновки;

- підтримувати відкриті обговорення різноманітних питань, де немає категоричних відповідей;

- заохочувати студентів міркувати над власними медійними дослідженнями і діяти на основі власного рішення;

- організувати проведення дискусій, де студенти будуть учитися слухати інших, висловлювати власні думки, наприклад, про медіатехнології.

Підготовка вчителів до застосування мас-медіа у педагогічній діяльності ґрунтується на спеціальних умінях та знаннях, зміст яких пов'язаний з базовими поняттями медіадидактики (медіазасоби, медіаосвіта, медіасередовище, медіаграмотність, медіакомпетентність тощо) та орієнтована на показники готовності учителя та учня до роботи з мас-медіа. Враховуючи, що показником готовності

майбутнього фахівця будь-якої професії до виконання певного виду діяльності нині визнано компетентність, то характеристикою медіаграмотності вчителя будемо вважати його медіакомпетентність.

Основні підходи до формування медіаграмотності учнів пов'язані з використанням засобів ІКТ у освітньому процесі, що вимагає від учителя:

- знання психолого-педагогічних аспектів інформатизації шкільної освіти (мотивація, способи активізації пізнавальної діяльності учнів тощо);

- представлення навчальної інформації з використанням медіазасобів, а також керівництво роботою учнів у пошукових мережах;

- зміни характеру взаємодії всіх учасників освітнього процесу;

- використання моделей та медіатехнологій в освітньому процесі, що реалізують найбільш перспективні його можливості.

Професійну медіакомпетентність педагога, тобто здатність використовувати медіатехнології, потрібно розуміти як сукупність мотивів, знань, умінь, здібностей та різноманітних показників (мотиваційний, інформаційний, методичний, креативний тощо), що сприяють медіаосвітній діяльності різновікової аудиторії [3, с. 20–21].

Однією з найважливіших компетентностей майбутніх викладачів варто виділити медіакомпетентність та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Формування даних компетентностей має два аспекти: загальноосвітній і професійний.

Загальноосвітній аспект пов'язаний із готовністю застосовувати медіатехнології в різних сферах діяльності. Професійний аспект – з готовністю застосовувати дані технології в освітньому процесі. Останній аспект підготовки майбутніх учителів, у свою чергу, має дві сфери використання: методичну (оволодіння знаннями про зміст, методи, форми та засоби медіаосвіти) і технологічну (формування умінь та навичок практичної реалізації теоретичних, методологічних та методичних знань у галузі медіаосвітньої діяльності) [3, с. 21].

До числа найзначущих або ключових компетентностей для людини можна віднести ті, що пов'язані з її життям в інформаційному

суспільстві. Вони передбачають оволодіння новими технологіями пошуку та оброблення інформації, розуміння доцільності їх застосування, здатність критично ставитися до розповсюджуваних повідомлень по каналах ЗМІ, умінь захищатися від негативних впливів мас-медіа. Тому підготовка молоді до життя та професійної діяльності у інформаційно-комунікаційному середовищі, а також взаємодії з іншими користувачами за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій входить до переліку основних завдань сучасної освіти [23].

Професійно-орієнтоване застосування сучасних інформаційних технологій та інтернету повинне стати для майбутніх фахівців нагальною потребою, що обумовлює необхідність унесення істотних змін у систему нинішньої освіти.

Роль засобів масової інформації в освітніх процесах зростає, виникає складність їх застосування. Умови, в яких повинна здійснюватися підготовка учнів до життя в інформаційному суспільстві, потребують визначення змісту медіаосвіти вчителя.

Першочерговим завданням сучасної вищої освіти є виховання культури сприймання, розуміння та аналізу інформації; формування уявлень про механізми й наслідки її впливу на слухачів, читачів чи глядачів. Перекручена інформація (наприклад, що передається телебаченням і володіє великою силою пропагандистського впливу) або одностороння безсумнівно, потребує трактування. Тому є важливим та корисним для майбутніх учителів орієнтуватися в розходженні між наданими (що потребують перевірки) та загальновідомими фактами, надійності джерел інформації, упередженості суджень, двозначних або неясних аргументах, логічній несумісності у ланцюзі міркувань.

До базових медіаосвітніх моделей науковці виокремлюють такі:

- освітньо-інформаційні – вивчення теорії та історії, мови медіакультури тощо. Ґрунтуються на соціокультурній, естетичній, семіотичній та культурологічній теоріях медіаосвіти;
- естетичні – спрямовані на розвиток художнього смаку, аналіз творів медіакультури. Ґрунтуються на художній (естетичній) і культурологічній теоріях;

- соціокультурні – розвиток творчої особистості, стосуються зорової пам'яті, уяви, аналізу, критичного мислення, сприйняття медіатекстів різноманітних видів та жанрів. Ґрунтуються на соціокультурній, етичній, семіотичній, естетичній, культурологічній теоріях медіаосвіти, а також теорії розвитку критичного мислення.

Згідно Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, важливими умовами впровадження медіаосвіти є [15]:

- удосконалення нормативно-правової бази взаємодії мас-медіа та освітніх інституцій на всіх рівнях, включення заходів з формування системи медіаосвіти до переліку державних пріоритетів інноваційного розвитку суспільства;
- забезпечення готовності фахівців системи освіти до розв'язання медіаосвітніх проблем і суперечностей, що потребує перебудови звичних форм роботи, удосконалення змісту і форм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, зорієнтованих на випереджувальне ознайомлення з медіаосвітніми інноваціями насамперед шкільних практичних психологів і соціальних педагогів;
- якісне програмно-методичне та інформаційне забезпечення, зокрема створення спільних інформаційних ресурсів, програмне забезпечення роботи віртуальних медіаосвітніх груп і мультидисциплінарних конференцій, створення та адміністрування тематичних медіаосвітніх сайтів;
- активізація міжгалузевої і міжнародної взаємодії, здійснення спільних наукових проєктів, проведення круглих столів, міжвідомчих семінарів, конференцій, фестивалів з медіаосвіти.

Основне завдання медіаосвіти – підготовка підростаючого покоління до життя в умовах інформаційного суспільства, до сприйняття інформаційних потоків, що надходять із засобів масової інформації. Безперечно, користуючись медіаконтентом, людина може швидко отримати певну інформацію, необхідну саме для неї, сприймати та аналізувати її. Нині навчання з використанням медіа поступово набуває все більшого значення та стає новим освітнім стандартом, що починає впроваджуватися у навчальний процес, починаючи з початкової ланки освіти. Організація навчальних систем з використанням мультимедійних технологій є дуже ефективним, оскільки

інформація подається послідовно, присутні ефективні прийоми процесу засвоєння знань і набуття навичок, а також засоби оцінки та контролю.

Варто зауважити, що процес впровадження медіа в освіту може витіснити читання книг, тому одним із головних завдань освіти сьогодні є навчити учнів ще з початкової ланки користуватися засобами мультимедіа та навчатися, використовуючі дані технології. Застосування медіа набуває все більшої популярності і доцільності їх застосування, але учні не завжди мають змогу правильно проаналізувати та використати певну інформацію, яка буде слугувати як корисний інструмент. Наскільки успішно буде вирішене це завдання залежить від підготовки майбутніх фахівців початкової школи.

За Л. С. Зазнобіною, цілі медіаосвіти в загальному вигляді можна сформулювати так [23]:

- навчання сприйняттю і переробленню інформації, що передається по каналах ЗМІ;
- розвиток критичного мислення, умінь розуміти прихований сенс того чи іншого повідомлення, протистояти маніпулюванню свідомістю індивіда з боку ЗМІ;
- включення позашкільної інформації в контекст загального базової освіти, в систему формуються в предметних областях знань і умінь;
- формування умінь знаходити, передавати і отримувати необхідну інформацію, в тому числі з використанням різного технічного інструментарію (комп'ютери, модеми, факси, мультимедіа та ін.).

Під час інтеграції медіаосвіти в навчальні дисципліни її цілі варто конкретизувати до навчальних завдань, що стосуються викладання окремого навчального предмета. Іншими словами потрібно знаходити якомога більше точок дотику навчального предмета і «зовнішніх» інформаційних потоків, забезпечувати їх пересічність. Потім ставити і вирішувати ті медіаосвітні завдання, які дає можливість вирішувати даний навчальний матеріал. Прагнення зрозуміти, кому і навіщо потрібно подати інформацію під певним кутом зору і, нарешті, власне інтерпретація інформації. У процесі медіаосвіти варто відобразити, кого навчають, як, за допомогою яких

інструментальних засобів, що мають ті чи інші можливості відображення сутності.

Основний зміст медіаосвіти як предметної області знань і діяльності людини становлять інтелектуальні та процесуальні вміння інформаційної взаємодії.

Виділення освітньої галузі медіаосвіти як елементу структури змісту початкової освіти пов'язано зі зростаючою роллю інформаційних взаємодій в сучасному суспільстві.

Зміст медіаосвіти вклинюється в контекст змісту навчальних дисциплін на основі тематичних, інструментальних, історико-логічних, фактологічних та інших взаємозв'язків. Принципи взаємозв'язку можна розглядати з точки зору доцільності впливу медіаосвіти на навчання інших навчальних дисциплін (підвищення результативності), доцільності і можливості впровадження елементів медіаосвіти в ті чи інші навчальні дисципліни, розробленості методичних прийомів, засобів і форм медіаосвіти [23].

Розроблення науково-методичної бази для застосування медіаосвітніх технологій має здійснюватися з урахуванням їх основної характеристики – мультимедійності, представлені сукупністю таких якостей, як: гіпермедійність, інтерактивність, модифікаційність.

Гіпермедійність можна розглядати як невід'ємну частину навчального мультимедійного програмного забезпечення. Завдяки технологіям гіпермедіа можливе здійснення переходів між сторінками мультимедійного програмного забезпечення, використання контекстних довідок, пред'явлення інформації в різних мультимедійних форматах (відеофрагмент, аудіозапис, малюнок або анімація).

Інтерактивність є ще однією властивістю медіаосвітніх технологій, що мають великий дидактичний потенціал. Поняття «інтерактивність» походить від англійського слова *interaction*, що складається з двох основ *inter* – взаємний і *action* – дія. Його еквівалент – поняття «взаємодія», тобто мультимедіа в навчанні виступають як засіб діалогу учня з мультимедійним продуктом. Мультимедійні програми можуть мати різні рівні інтерактивності: простий (пасивний), обмежений, повний і рівень реального часу, кожен з яких характеризує особливі функціональні можливості навчальних програмних засобів [18].

Дані властивості медіаосвітніх технологій створюють необхідні умови для реалізації суб'єкт-суб'єктного підходу в навчанні. Можливість модифікації або моделювання медіапродукту є важливою характеристикою медіаосвітніх технологій. Для модифікації навчального матеріалу, як зазначає В. Андрієвська, використовують такі мультимедійні додатки, як редактори відеозображень, професійні графічні редактори, засоби оброблення звукової інформації, програми для маніпуляції сегментами зображень, програми для реалізації гіпертекстів [1].

Дидактичні функції медіаосвітніх технологій реалізуються в аудиторних заняттях, самостійній роботі та контрольних заходах. Лекція – основна форма організації навчання у вищій школі.

Застосування медіаосвітніх технологій в організації занять пов'язано, на наш погляд, перш за все, зі створенням і використанням презентацій *Power Point*, що забезпечує виконання презентаційної та розвиваючої функцій. Практичні заняття спрямовані на поглиблення теоретичних знань, формування навичок їх практичного застосування [11, с. 129–130]. Використання медіаосвітніх технологій в аудиторній роботі на практичних заняттях передбачає наявність комп'ютера, мультимедійного проектора, доступу до інтернету тощо.

Застосування засобів медіаосвітніх технологій під час самостійної роботи студентів може бути направлено як на роботу з готовими медіапродуктами, так і на створення своїх медіапродуктів. Робота з готовими медіапродуктами здійснюється шляхом попереднього добору викладачем сюжетів, фільмів, інтерв'ю фахівців, які дають можливість глибше розкрити досліджувану тему. Такі завдання можуть бути розміщені локально в комп'ютерному класі, або в мережі Internet (на сторінці викладача або в його блозі). До запропонованих медіапродуктів викладач розробляє певні завдання, наприклад: 1) написання коментаря до сюжету (за певним планом), 2) підготовка відповідей на питання до змісту відео-або аудіо-ролика.

Застосування засобів медіаосвітніх технологій дозволяє удосконалювати контроль засвоєння знань, перш за все, автоматизувати тестовий контроль [7, с. 197–198].

Щоб підготувати майбутніх учителів до застосування медіатехнологій у освітньому процесі, варто визначити основні показники медіакомпетентності:

- знання сучасних тенденцій та дидактичних можливостей розвитку різних мультимедійних технологій та їх функцій;
- орієнтування в інформаційному потоці, а також уміння оперативно аналізувати його з погляду змісту освіти;
- оволодіння інструментальними засобами розроблення мультимедіа навчального призначення;
- оволодіння найефективнішими способами використання медіазасобів та медіатехнологій для розв'язання різноманітних освітніх завдань;
- знання методів проектування електронних навчальних засобів та вміння працювати з ними в навчальному процесі;
- розуміння освітніх властивостей різних видів медіазасобів, а також їх можливостей щодо розвитку особистості;
- уміння для реалізації педагогічних цілей обґрунтовано обирати засоби мультимедіа;
- уміння передбачати освітні цілі та завдання, враховуючи ресурсу електронних дидактичних засобів;
- знання особливостей сприйняття медіатекстів;
- оволодіння навичками аналізу змісту медіатекстів;
- здатність самостійно створювати медіатексти;
- уміння розробляти методики проведення комп'ютерних практичних та лабораторних занять;
- уміння готувати конспекти лекцій-презентацій, фрагменти відео супроводу в аналоговому та цифровому форматі, електронні навчально-методичні комплекси;
- уміння працювати з електронною поштою;
- уміння адмініструвати Web-сайт або Web-сторінку, віртуальні консультації та відео-конференції.

Вищеперераховані професійно-значущі якості особистості можуть формуватися в процесі

підготовки студентів лише в тому разі, якщо організація навчального процесу зумовлюватиме їх формування.

ВИСНОВКИ

Таким чином, зазначені вище положення підкреслюють важливість проблеми застосування сучасних медіа та підвищення рівнів медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи в контексті інформаційно-комунікаційних освітніх процесів. Ключовою фігурою сучасних процесів модернізації освіти, безперечно, є учитель, чий рівень професійної компетентності загалом та медіакомпетентності зокрема, особистісної культури має забезпечувати дієвість освітніх перетворень. Цим пояснюється потреба в науковому й практичному розробленні проблеми підготовки майбутніх учителів до формування в учнів

медіаосвітніх умінь, бо цифровізація суспільства набуває дедалі більших масштабів, тому важливо вміти правильно працювати з медіаресурсами.

Показниками медіакомпетентності є медіаосвітні знання й уміння, що належать до її структури, дають можливість майбутнім учителям ефективно застосовувати медіа в самоосвіті, підвищуючи таким чином власний рівень медіакомпетентності.

В умовах швидкого зростання обсягів інформації та способів її передавання й поширення медіаосвіта є складовою безперервної освіти, ефективним засобом розвитку творчої особистості з критичним мисленням. Тому впровадження медіаосвіти в процес фахової підготовки є актуальною складовою професійної підготовки на шляху побудови єдиного інформаційно-освітнього простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Andriievskaya, V., & Olefirenko, N. (2010). *Multymediini tekhnolohii u pochatkovii lantsi osvity* [Multimedia technologies in primary school]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 2(16), 1–11 (in Ukrainian)
[Андрієвська, В., & Олефіренко, Н. (2010). Мультимедійні технології у початковій ланці освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2(16), 1–11].
2. Chelysheva, I. (2011). *Mediareal'nost' kak novyj tip sociokul'turnogo prostranstva* [Media reality as a new type of sociocultural space]. *Innovacii v obrazovanii*, 11, 93–106 (in Russian)
[Чельшева, И. (2011). Медиареальность как новый тип социокультурного пространства. *Инновации в образовании*, 11, 93–106].
3. Dem'ianchuk, O., & Savaryn, P. (2014). *Mediahramotnist ta mediakompetentnist vykladachiv yak osnova pidhotovky fakhivtsiv tekhnichnoho profilu* [Media literacy and media competence of teachers as a basis for training technical specialists]. *Naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Seriya "Pedagogichni nauky"*, 8(285), 19–23 (in Ukrainian)
[Дем'янчук, О., & Саварин, П. (2014). Медіаграмотність та медіакомпетентність викладачів як основа підготовки фахівців технічного профілю. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Педагогічні науки»*, 8(285), 19–23].
4. Fateeva, I. (2007). *Mediaobrazovanie: teoreticheskie osnovy i praktika realizacii* [Media education: theoretical foundations and practice of implementation]. Cheljabinsk: Cheljabinskij gosudarstvennyj universitet (in Russian)
[Фатеева, И. (2007). *Медиаобразование: теоретические основы и практика реализации*. Челябинск: Челябинский государственный университет].
5. Fedorenko, O. (2013). *Do zmistu poniat "pidhotovka" ta "hotovnist" do profesii noi diialnosti maibutnix pravookhorontsiv* [To the content of the concepts "preparation" and "readiness" for professional activity of future militiamen]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka*, 4, 190–198 (in Ukrainian)
[Федоренко, О. (2013). До змісту понять «підготовка» та «готовність» до професійної діяльності майбутніх правоохоронців. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 4, 190–198].

6. Fedorov, A. (2007). *Razvitie mediakompetentnosti i kriticheskogo myshlenija studentov pedagogicheskogo vuza* [Development of media competence and critical thinking of students of a pedagogical university]. Moscow: Informacija dlja vseh (in Russian)
[Федоров, А. (2007). *Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза*. Москва: Информация для всех].
7. Georgiadi, A. (2013). К вопросу о применении средств медиа-образовательных технологий в обучении будущих учителей филологических специальностей [On the issue of the use of media educational technologies in teaching future teachers of philological specialties]. *Uchenye zapiski Tavricheskogo nacional'nogo universiteta imeni V.I. Vernadskogo. Serija "Problemy pedagogiki srednej i vysshej shkoly"*, 26(1), 192–204 (in Russian)
[Георгиади, А. (2013). К вопросу о применении средств медиа-образовательных технологий в обучении будущих учителей филологических специальностей. *Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия «Проблемы педагогики средней и высшей школы»*, 26(1), 192–204].
8. Hizhnjak, I. (2008). *Professional'naja podgotovka budushhijh uchitelej inostrannogo jazyka na osnove ispol'zovanija tehnologii mediaobrazovanija* [Professional training of future teachers of a foreign language based on the use of media education technology] (Doctoral thesis). Penza (in Russian)
[Хижняк, И. (2008). *Профессиональная подготовка будущих учителей иностранного языка на основе использования технологии медиаобразования* (Автореферат кандидатской диссертации). Пенза].
9. Kazakov, Yu. (2006). Funktsii mediaosvity v profesiinii pidhotovtsi maibutnoho vchytelia [Functions of media education in the professional training of future teachers]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 6(101), 272–278 (in Ukrainian)
[Казаков, Ю. (2006). Функції медіаосвіти в професійній підготовці майбутнього вчителя. *Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка*, 6(101), 272–278].
10. Kirillova, N. (2005). *Mediakul'tura kak integrator sredy social'noj modernizacii* [Media culture as an integrator of the social modernization environment] (Doctoral thesis), Rossijskij institut kul'turologii. Moscow (in Russian)
[Кириллова, Н. (2005). *Медиакультура как интегратор среды социальной модернизации* (Докторская диссертация), Российский институт культурологии. Москва].
11. Kremen, V., Andrushchenko, V, Luhovyi, V. (Eds.). (2009). *Pedahohika vyshchoi shkoly* [Pedagogy of high school]. Kyiv: Pedahohichna dumka (in Ukrainian)
[Кремень, В., Андрущенко, В, Луговий, В. (Ред.). (2009). *Педагогіка вищої школи*. Київ: Педагогічна думка].
12. Kubey, R. (1997). *Media Literacy in the Information Age*. New Brunswick: Transaction.
13. McLuhan, M., Hutchon, K., & McLuhan, E. (1977). *City as Classroom: Understanding Language and Media*. Ontario: Irwin Publishing.
14. Naidonova, L. (2013). *Mediapsykhohiia: osnovy refleksyvnoho pidkhodu* [Media psychology: basics of reflexive approach]. Kirovohrad: n. d. (in Ukrainian)
[Найдьонова, Л. (2013). *Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу*. Кіровоград: n. d.].
15. Naidonova, L., & Sliusarevskiy, M. (Eds.). (2016). *Kontseptsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini* [The concept of introducing media education in Ukraine]. Kyiv (in Ukrainian)
[Найдьонова, Л., & Слюсаревський, М. (Ред.). (2016). *Концепція впровадження медіаосвіти в Україні*. Київ].
16. Onkovych, H. (2010). *Mediaosvita. Eksperymentalna prohrama bazovoho navchalnoho kursu dlia studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv* [Media education. Experimental program of the basic training course for students of higher educational institutions]. Kyiv: Lohos (in Ukrainian)

[Онкович, Г. (2010). *Медіаосвіта. Експериментальна програма базового навчального курсу для студентів вищих навчальних закладів*. Київ: Логос].

17. Osadchij, V., & Naumuk, I. (2015). *Analiz problemy professional'noj podgotovki mediagramotnyh uchitelej informatiki v Ukraine* [Analysis of the problem of professional training of media literate teachers of informatics in Ukraine]. *Obrazovatel'nye tehnologii i obshchestvo*, 18(2), 428–440] (in Russian)
[Осадчий, В., & Наумук, И. (2015). Анализ проблемы профессиональной подготовки медиаграмотных учителей информатики в Украине. *Образовательные технологии и общество*, 18(2), 428–440].
18. Osin, A. (n. d.). *Obrazovatel'nye jelektronnye izdaniya i resursy* [Educational e-publications and resources]. Retrieved from <https://docplayer.ru/47828532-Osin-a-v-obrazovatelnye-elektronnye-izdaniya-i-resursy.html> (in Russian)
[Осин, А. (n. d.). *Образовательные электронные издания и ресурсы*. URL: <https://docplayer.ru/47828532-Osin-a-v-obrazovatelnye-elektronnye-izdaniya-i-resursy.html>].
19. Rizun, V. (Red.). (2012). *Mediaosvita ta mediahramotnist* [Media education and media literacy]. Kyiv: Tsentr vilnoi presy (in Ukrainian)
[Різун, В. (Ред.). (2012). *Медіаосвіта та медіаграмотність*. Київ: Центр вільної преси].
20. Ryzhikh, N. (2007). *Mediaobrazovanie studentov pedagogicheskogo vuza na materiale anglojazychnyh jekrannyh iskusstv* [Media education of students of a pedagogical university on the material of English-language screen arts]. Taganrog: Izd-vo Kuchma (in Russian)
[Рыжих, Н. (2007). *Медиаобразование студентов педагогического вуза на материале англоязычных экранных искусств*. Таганрог: Изд-во Кучма].
21. Shubenko, N. (2010). *Formuvannia mediakultury maibutnoho vchytelia muzyky zasobamy audiovizualnykh mystetstv* [Formation of media culture of the future music teacher by means of audiovisual arts] (Doctoral thesis). Kyiv (in Ukrainian)
[Шубенко, Н. (2010). *Формування медіакультури майбутнього вчителя музики засобами аудіовізуальних мистецтв* (Автореферат кандидатської дисертації). Київ].
22. Zaznobina, L. (1998). *Standart mediaobrazovanija, integrirovannogo s razlichnymi shkol'nymi disciplinami* [Standard for media education integrated with various school disciplines]. *Standarty i monitoring v obrazovanii*, 3, 26–34 (in Russian)
[Зазнобина, Л. (1998). Стандарт медиаобразования, интегрированного с различными школьными дисциплинами. *Стандарты и мониторинг в образовании*, 3, 26–34].
23. Zaznobina, L. (1999). *Mediaobrazovanie v shkole: kak zhe vyzhit' v mire SMI?* [Media education at school: how to survive in the media world?] Retrieved from https://www.mediagram.ru/netcat_files/108/110/h_b240ad6366ec1b173f1854a4516c01c4 (in Russian)
[Зазнобина, Л. (1999). Медиаобразование в школе: как же выжить в мире СМИ? URL: https://www.mediagram.ru/netcat_files/108/110/h_b240ad6366ec1b173f1854a4516c01c4].
24. Zhilavskaja, I. (2009). *Mediaobrazovanie molodezhnoj auditorii* [Media education of the youth audience]. Tomsk: TIIT (in Russian)
[Жилавская, И. (2009). *Медиаобразование молодежной аудитории*. Томск: ТИИТ].